

Onsdag
9. august 1995
Arbeiderbladet

Kultur

NORSK I EDINBURGH

TRE NORSKE forfattere vil delta på årets bokfestival i Edinburgh. De utvalgte er Karin Moe, Bertram Besigye og Rune Belsvik. Besigye skal lese dikt, Belsvik skal debattere hvordan man får ungdom til å lese, mens Moe skal opptre sammen med forfattere som Anchee Min og Al Kennedy. Det vil også bli presentert et fyldig utvalg av norske klassikere på festivalen, blant andre Knut Hamsun, Johan Borgen og Tarjei Vesaas. (NTB)

Åse sier nei: Historikere

NEKTET INNSYN

Norges fremste krigshistorikere får ikke adgang til Riksarkivets personalopplysninger om landsviksaker – selv ikke opplysninger de tidligere har hatt tilgang til. Det endelige avslaget er stadfestet i et brev fra kulturminister Åse Kleveland til Cappelen forlag.

DETTE ER EN påfallende avgjørelse fra et departement hvor sjefen ellers beskjeftiger seg meget med ytringsfrihet i andre land, sier Hans Fredrik Dahl.

110312

Hans Fredrik Dahl gikk hardt ut mot statsråd Åse Kleveland på gårsdagens pressekonferanse.

(Foto: Stein Marlenborg)

Krigen fra Abwehr til Åttende mai

LEKSIKON

NORSK KRIGSLEKSIKON
Dahl, Hjeltnes, Sørensen,
Nøkleby og Ringdal
Cappelen

Det er, som Hans Fredrik Dahl understreket på gårsdagens pressekonferanse, en ny generasjon historikere som står bak «Norsk krigsleksikon». Under ledelse av hovedredaktør Dahl har redaksjonen ellers bestått av Guri Hjeltnes, Øystein Sørensen, Berit Nøkleby og Nils Johan Ringdal. Felles for dem alle er at de er for unge til selv å ha opplevd krigen, at de distanserer seg fra den såkalte «Skodvin-skolen» i norsk krigshistorie og at de alle har gitt ut bøker om krigen som i større og mindre grad har provosert elever og lærere i den selvsamme Skodvin-skolen.

De mest opphissede kritikere har brukt ord som «revisjonister» om Dahlskolen. Det er en grov beskyldning, da man med

revisjonisme i forskningen rundt 2. verdenskrig gjerne henviser til de obskure, og ofte nynazistiske miljøene, som benekter at Holocaust og gasskamrene fant sted.

Men Dahl-skolen har ved tidligere anledninger gjort det enkelt for sine motstandere, blant annet ved å gi hverandres bøker, teorier og forskningsresultater glimrende kritikker i pressen. Og ikke minst har Hans Fredrik Dahl vært flink til å markedsføre sin egen Quisling-forskning og dens resultater på en måte som har virket provoserende på mer konservative oppfatninger.

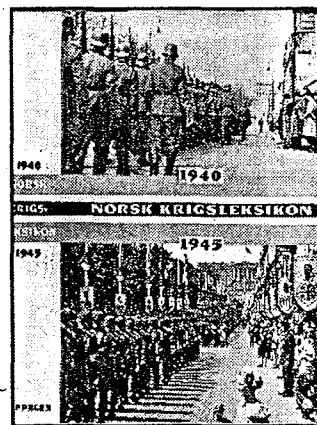
Så er det likevel bredde i kildetilfanget, og nettopp det faktum at Dahlskolen har angrepet okkupasjonstiden fra nye sider opp gjennom årene som gjør at «Norsk krigsleksikon» er blitt et imponerende interessant og lesverdige oppslagsverk, antagelig det mest kompakt omfattende som er laget om krigen i Norge: Fra Guri Hjeltnes' forskning rundt avisoppjøret via Øystein

Sørensens kunnskap om nasjonalsosialismens mange og kompliserte og motsetningsfylte ideologiske retninger og til Nils Johan Ringdals innsikt i kulturkampen under hakekorset.

Det er klart det vil bli diskusjoner. Allerede under gårsdagens pressekonferanse oppstod det en små-amper meningsutveksling om når (1940 eller 1941) Peder Furubotn kan sies å ha blitt aktiv motstandsmann. Akkurat hvilke helter og hvilke svikere som har gjort seg fortjent til plass. Definisjonen av *Elverumsfullmakten* og dens betydning kan alltid diskuteres og burde ikke vært viet et eget avsnitt?

For lærere, studenter og andre med generell interesse for krigen i Norge er imidlertid «Norsk krigsleksikon» en ren gavepakke av lett tilgjengelig informasjon. Langt nyttigere enn åttebindsverket Norge i krig som visstnok har satt salgsrekord i dette jubileumsåret.

● ANDERS GLÆVER

Norsk krigsleksikon: Det mest kompakt omfattende som er utgitt om krigen i Norge.

Et juridisk spørsmål

DET DAHL SIER er at departementet har foretatt en politisk avgjørelse, sier ekspedisjonssjef Sigve Gramstad i Kulturdepartementet. – Vi har imidlertid behandlet saken som et juridisk spørsmål hvor hensynet til ytringsfrihet veies opp mot hensynet til personvern og taushetsplikt. Det er viktig å merke seg at avgjørelsen er bygget på en innstilling fra avdøde professor Arvid Frihagen som var landets fremste ekspert på taushetsplikt. Statsråd Åse Kleveland var i går ikke tilgjengelig for kommentar.

Får støtte

Anledningen for Dahls utbrudd kunne ikke ha vært bedre timet: I går lanserte Cappelen forlag sitt verk «Norsk krigsleksikon» hvor 41 norske historikere har bidratt. Til stede på den fullsatte pressekonferansen fant man alle fra Gunnar «Kjakan» Sønsteby til professor i statsvitenskap, Jens A. Christophersen.

Og hovedredaktør Dahl fikk god støtte fra sine medredaktører på oppslagsverket:

– Jeg har skrevet fire bøker om krigstiden. Der som de nye retningslinjene fra departementet hadde vært praksis tidligere tviler jeg på om de kunne ha blitt til, sa Øystein Sørensen.

Jeg har et brev fra Riksantikvaren liggende hjemme hvor jeg pålegges å søke på nytt om å bruke opplysninger jeg tidligere har hatt adgang til, fortalte Nils Johan Ringdal.

Tar ikke de menige

Det var i fjor høst at Riksarkivet vedtok å avslå søknader fra diverse historikere om innsyn i landssviksaker under henvisning til personvernet. Forfatterne anket saken inn for Kulturdepartementet gjennom Cappelen forlag.

Departementet på sin side fikk nedsatt en ekspertgruppe, ledet av nå avdøde professor Arvid Frihagen, som konkluderte med at «... de foreliggende søknader ikke uten videre kan innvilges etter forvaltningslovens paragraf 13...»

– I prinsippet gjelder ikke dette bare personopplysninger og dommer, sier Dahl. – Norge hadde en av de mest omfattende landssvik-etterforskninger etter krigen og enorme mengder med materiale gikk inn i rettsapparatet.

143 landssvikere

– Det er også viktig å merke seg at femti tusen nordmenn ble dømt for landssvik etter krigen, sier Sørensen.

– Av disse har vi skrevet om 143, og da utelukkende personer som hadde fremtredende posisjoner i okkupasjonsmakten. Ingen menige Nasjonal Samling-medlemmer eller frontkjemper blir hengt ut.

Både Dahl og Sørensen understreket imidlertid at leksikonet, som har tusen oppslagsord hvorav halvparten er navn, ikke er blitt skadelidende, fordi det meste av informasjonen allerede var tilgjengelig gjennom annenhånds kilder.

● ANDERS GLÆVER